

მაქავარიანისა (დასაბრუნო). მეოთხე — ბაკური, ლეკია ვაჟა-ფშაველას მემ. — წარსულიდან — სკოლაში წასვლამდე, მოიხარბა ს. მგალობლიშვილისა (დასაბრუნო პირობით ნაწილისა). მეექვსე — ახალბატონ გორასლიანი, შ. ჯანაშვილისა. მეშვიდე — სამეგრელო-სამეგრელოს სამთავროსა გაუქმება, ე. ი. აღ. ბორბოლოვისა, თარგ. თ. ს. — სი. მერ. — სასაფლაო-სამეგრელო თინაზ, აღ. ყუფიშვილისა. მეცხრე — ახალი სკოლა, ჩინო მუხრანშიშვილისა. მეათე — ახალი მიხრანშიშვილისა კახეთის რეინის გზისა. მეორე. ამბოლიშვილისა, საყმაწვილო მოხარბიანი, ვ. ჯანაშვილისა. ტფილისი, 1899 წ. გამოცემა. ა. ყუფი. ს. საზოგადოებრივი. გრ. ყუფიშვილისა. მეორე. — „შინაური მიმოხილვა“. მეცამეტე — „სოციალის მიმოხილვა“, ლალი.

ს. მ. შინაური მიმოხილვა (ქაზი) საჭიროა განსწავლა. ცნობის ფურცლისა მე 767-ში დასტოვებულია მირზაანდრეას მიწურული ამბავი, რომელშიც პ. დოა გვეყობა საავაგებო სკოლაზედ. შეიძლება პატრებო, ყინვის წყალი უპაწმინდეს ასევე არისა და სამის კვირისა, რომელიც თურმე საყუარში უნდა იყოს. არ შეიძლება ბნოილი, მაგრამ არც ტუფილიშვილისა შეიძლება. ჩემდამო რძენებულსა საავაგებო სკოლაში არ მოიპოვება იმ გვარი წყლის ტურქული, რომ მასში ნაფხავისა წყალსა ძალიანაც რომ გვიანდოდეს, ვასტანოს არამც თუ ორი და სამი კვირა, არამც ორი დღეც. არის ყოფილა, რომ ყინვის წყალი ესვათ ჩემს ბიჭუნს, მუ შავის მოსამსახურე ბიჭს, როგორც თქვენი მოგახსენებთ, და ეს ბიჭი ჯარითი ყოფილ დილის სიზორიდან ცხელდება წყლის კოცებით. ნუ თუ ოთხი და ხუთი კოცა წყალი ბუროლებსა, დალებსა — ი, სადღე წყალობისა 74 მოწვევ და ოჯახობით სესტორებს მასწავლებლებსა იმ ზამთარში წყლით სამეც კოცეს ვინ დაწუბოს ვარჯთ, ვარდა ბ. დოლის — ი, სადღე რამდენიმე წუთის განმავლობაში შეიძლება კოცებში წყალი გაიყინოს და უნდა კოცები დამსტროსსა ბ. დოლი თქვით კი, ჩემი მოწვევებით ყინვის წყალს სავანდნ. ვიდრე სიტყვის მოსწახვედით, უფროესი იყოს, ნამდვილათ დაღე თვლიერებინათ საწყლ თუ იგი არსებობდა სკოლაში და თუ პირდაპირ რამე სიტყვილია ჩემდამო ვაგიტაცაო, რომელსაც მე არა მოვინებო თქვენთან, შეგვიძლია პოვარდკანია, იქნება უფროესი ხსებული საგვარდამბედათ ხელნი. ს. მირზ. მასწავ. ს. ბურბაშვილი.

ს. ს. ჯალიანი (სამეგრელო) სკოლისა და და კარგი. ეს სოფელი აქრასა და ზუგდიდს აღმოსავლეთით, 21 ვერსტის მანძილზედ, იგი ეკუთვნის კიტების საზოგადოებას, რომლისაგან დაშორებული 7 ვერსტით. ეს სოფელი მდებარეობს მთაბის, ციხეპირად აღდგომელ, შემოზღუდულია გარკებით. აქ ცხოვრობენ 100 კაციანი ახნაფიანი და გლხინი, არის ერთი ეკლესია და სამრევლო სკოლა. მიწა შვიი და ქვირაკი, მოსავლი ვეგარანი იცის, რომელი უფრო მშობლია კარგი, რომელსაც ეძახოდნენ „ქვიტილურსა“ ძალიან მაგარი იყო, იმერულ ღვინის სჯობა, მაგრამ აქლი და ტლა ადვის ღვინის იყენებენ. აქ პარკი ძალიან კარგია, თითქმის ზაფხულშით მშვენიერია საცხოვრებელი ადგილია მხოლოდ უზომობით ეს სოფელი ძნელად მოსავალია მგზავრობისთვის უკმაყოფილოა, რადგან გაზაფხული არ არის ვეგარანი, ხოლო ნაცლად ამისა ვაგარანილი ხახვიანი ვიწრო ბილიკები აქა იქ, ამ სოფელს დასავლეთით ხაშოდის დე. ტყვის წყალი, რომელიც ჰყოფს მას ს. ობუჯიდან, ამ მდინარეზე არ არის ხილი და წყალ-ღობობის დროს მოიხსილად რამდენიმე კვირით შეჩერებულია, რის გამო ამ სოფლის მეკიდრისა და აგრეთვე ახლა-მახალი სოფლებებისა ღიდ ვასკიორში არიან უხილობისა გამო, რადგან პირველი არ შეუძლიათ მოსესლა ამ სოფელში, ხოლო უკანასკნელი — ზუგდიდი და ს. წყარუნებისა, სადღე არის მომარგებელი მსავალი, ბოქალი, ექიმი და სხვა. ამ სოფლის მცხოვრებნი დაბარების დროს და ზღედში და წყარუნებისაში რამე საქმისთვის, ვერ მივლენ უხილობისა გამო და მასთან თავიანთი საკვირებისთვისაც. უხილობის გარდა უკმაყოფილ დიდთ ადვრებებს ამ სოფლის მცხოვრებლებს, რის გამო ვერ გაუთურებენ და იმინი შრომა და ჯგუფს ხარკ-კანონების თვით იტანენ, თავიანთ ზურგებს ავილებენ.

უკრ უხილობისა გამო ამ სოფლის მცხოვრებთ ხელ-ფეხი შეკრული აქვთ კირში და ლხინში და მიერე მისულა ამ სოფელში სასენლოა, როგორც სენაშვილი ასეა.

მეტის მეტი საპირია, რომ მიქცეულ იქნას ამ ორ ფრიად ხაშოდლი მასწავლებ ჯგოფიანი უარდლება ვისკი ჯგრ არს.

— სამრევლო სკოლის საწყე ჯგრ არის განჯა. სკოლის არა აქვს საკუთარი შენობა, იგი ამ

დროებით იმყოფება ეკლესიასთან მიმდებულ ვიწრო ოთახში, არ არის არც სკოლი და არც სავაგებო. სკოლის მასწავლებელმა სახეობარის არ იცის ქართული ენა, რომელიც დღეობაშია სამრევლო სკოლებში, რის გამო მისი შევირდება ძლიერ სუსტნი არიან ყველა სავაგებო და განსაკუთრებით ქართული ენაში. ადგილობრივად უღელლო, თუქვა ამ სკოლის ზედაშედეველი, მაგრამ როგორც უყუარდლებს არ აქვს არც სკოლა და არც სკოლის გაუმჯობესების საქმეს.

ს. ბოლქვაძე.

ს. შინაური მიმოხილვა (ქაზი) მომართა. დაღვა ვაზაფხული და ამირადღა ზეო-ქართული; ყველ ხარბოს, ყველა სათავაზოს ბუ ნების სიმშვენიერით და ზამთრით მიმებრუნებულ-დაბრუნებულნი საქმე-საქმე მამაცოთ ეცილებიან. მთელი ზეო-ქართლის მკურარეა, ნურველად წაუღობს, ყველა ფიცქიერებულ მოძრაობაშია: გლეხი მტურებოვან, ვაჭარი ვაჭარად, ხარბი ხარბად და სხვა... ახლა ვიცითაო: აქუერი თავად ახნაფობა რაღას აქვებენ? — არც ესენი არიან მსვენებნი, თუქვა აქამამდ მსვენდ ადურესულნი შეწყურებდნენ სხვის მოძრაობას და უღელლო... მაგრამ ღღეს მათაც გაუნდნენ უფრო მეტო მოძრაო და ცდილობენ თავიანთ თავის ტყულისში ჩაარბ-აირაზენ... (!) — არს ცდილობენ ტყულისში სირბილია? — არს და ტყულის თანამედროვე ზეო-ქართული მღვდლის მომარგებას! — რისთვის? — იმისთვის, რომ საზოგადოებო მართალს რათ აღაპრაკოსონ და თუ მართალი ილბარაკა, რატომ მაშინვე შეამოხელ ცხენს არ მოაჯდოა... (მართალის მიქცევის სიქნე შეუძლებელი უნდა ყუდეს!). მეერ მაისთვის რა უნდა უთუნი? — არს, რომ დიდნი თავადნი, ზეო-ქართლის ბატონ-პატრონი არიან და მართლის მხილობის კიდრებისათვის, სხვაგან უნდა გადაიყენონ...

ეს მხალს! — დონი მგობელი. გომე ქართული

სამეყრინეთა ცნება
მგებარეოს შექმნება (ოკუანა) (შედეგი *)

შენადნულა, შინდანილა (ქართული, იმერ. გურული). ინგლისი (მგებელი), დღერი ორულ (თათრული) დაზღ (ოსური) ზოიანში (სერქულარი). ახლარი (ახვანბელი), მურდარი (ლერული).

* ი. ან. ფრც. № 783.

გულა, სვილია (რუსული), ნუსა ნანუკიერი (გურული). ნარე ვეგარბს ყველა ნიღა მთებში და ტყეში, ერთი ზიგელობით ჰგავს შინდს, ოღნაყუს არ იძლევა, მასი ნაყურლობა (საფანტოს ტოლია) ვი და შერეა, ყველა უკან არ ტრეა წვეჭვი გამოიტანს ღრე რამდენიმე წრეს, ამ კესხე იზღება თფარი ყვეგროფებს ყველით დაყველებს, მამინ სახება წერილი მშენე ნაყოფი, რომელიც და თან მსხველდება და შედე ნაყოფი მშავა. მის სწორე რტებით და ტრტებთა მსხველდობა და ოფის ზემების, რაზეც წერილ უკლობრებნი წრე კლავთებს, გოდრებს და ბუღრებს. მდენარე გამოქვა, ცხლბობს დადენობამდ, მრავლა: თესლითა და ზარტებთა ზაფხულბობთ და შემოდგომბობაშია. (ქართული), ძამგი (რული), ცკვი, ზუშ (სომხური) თათრული (თათრული), კლკვი (ახვანური), სინღ (ოსკანინ-ხარკი, კახახ-ხარკი) კური), დერე დერეო (რული), პალიურუს აულეატუს (მთწერი). ეს მცენარე ვეგარბთელ კავკასიაში, და ყველა დაღზე, მისი ტრტები, ყლირი მთლად შემოსლობა არიან ლებში, რის გამო მას ხმარი კრახალ ღობების მისაშენლად. ამ მცენარეობა ისეთი ტრტბა მცის, როგორც მავაღამისათვის დარგვის შემდეგ უნდა ილით ყურის გღბა. ყუ მიყუიერება, შემდეგ ისხამს კანკეთის ოღენა ნაყოფს, რლი ჯგრ მშენე ფერისა, რღმწერიგება წითლდება, ამ ნაყოფში იმყოფება პრტული სლი. მოკრულ ძეგს ხმარღობების განსაზღვრება. სლდება: თესლით, ფესვების მფით და ბორტებით, ვაზაფხულბობთ და შემოდგომობით.

ჯანჭელა, (ქართული, იმერ. გურული), ჯანჯალ (სერქული), კლევანკა (რუსული), კლენა პანაკა (თათრული) მშვენიერია და სასარგებლო ნარე ვეგარბს ზოგირით აღწესიში, მავ: დასავლეთ იმერკასიაში, ქართლში და კახეთში მთებში და ტყეში, ყვავის ნების შგავისათ ვარდის როდესაც მდენარე შვა ყუშოა, მამინ მის ყვავის ჭრენ და შწნობა სხვებში, რომელიც დამარტებში შედ მშვენიერ საკმელს, რის გამო ყველის აქვს დღი მოთხრლება. რადგანაც მცენარე მშვენიერ ავტობლითი ღ

